

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1720

Quæst. 252. An & qualiter, & à quo die computandum requiritur triennium ad explorandam impotentiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73973)

quia ratione deceptionis & irrogatæ injuriæ potenti, videtur obligatus ad onera matrimonii sustinenda, tradunt Castrop. n. 3. Gutt. c. 121. n. 13. Sanch. d. 114. Sylv. v. matrimonium. 8. q. 16. dicto 1.

Quæst. 252. An & qualiter, & à quo die computandum requiratur triennium ad explorandam impotentiam.

1. **R**esp. primò: Non tantùm, dum de impedimento frigiditatis aut alterius impotentiae constat clarè per signa certa & evidentia, ut quia vir habet membrum sectum carens testiculis, vel omnino aridum, non valens assurgere ad coitum; sed etiam quando demonstratur per verisimilia alia signa præstantiæ moralem certitudinem, quæ in humanis æquivaler evidentiæ, & quæ sufficit, ut constare quid dicatur, non requiritur triennium cohabitationis ad explorandam impotentiam præscriptum in c. laudabilem. h. r. sed statim separari possunt, & matrimonium declarari nullum. Castrop. tr. 28. d. 4. p. 14. §. 9. n. 3. & 4. Gutt. c. 120. n. 4. Ponc. L. 7. c. 66. n. 2. & 6. Sanch. L. 7. d. 107. n. 4. Pirh. h. r. n. 16. juxta c. 1. h. r. Proceditque ad ipsum, dum unus conjugum citius, alter tardius reclamatur. Sanch. l. c. sed neque in eo casu requiritur juramentum conjugum, & insuper septimum manus propinquorum, hoc est juramentum septem testium propinquorum ex parte cujuslibet conjugis, aut iis deficientibus, septem vicinorum testantium se credere, conjuges verum dicere, & præterea inspectionem conjugis factam à medicis vel matronis, quorum omnium testimonia convenientia, tradit Castrop. n. 5. citato Hurt. d. 22. de matr. diff. 11. n. 28. contra Sanch. Gutt. Ponc. l. cit. item contra Butrio in c. laudabilem. h. r. n. 14. & Alex. ibid. n. 17. eò quòd nec illæ nec aliæ probationes jure naturæ requiri possint, dum de veritate impotentiae moraliter certum est, & dictum juramentum, dictaque inspectio requiratur in casu dubio, & post triennem cohabitationem, ut constat ex c. laudabilem.

2. Resp. secundò: Cum verò non constat de impotentia, eaque probari non potest per signa urgentia & certa, sed ea remanet dubia, requiritur post delatum illis dictum juramentum (quamvis ex parte negantis impotentiam nulli testes requirantur, ut Jo-And. Anchar. in c. laudabilem in princ. Sanch. L. 7. d. 109. n. 13. Castrop. n. 6.) triennalis cohabitationis conjugum juxta expressum textum c. laudabilem. ut copulæ vacent, ut cum communi Rota apud Farin. p. 1. decis. 695. & vel maximè, dum impotentia creditur ex maleficio; quia decursu temporis, instantiâ orationis, aliisque remediis fortè removenda. Sanch. Castrop. l. cit. Gutt. c. 120. n. 7. Anchar. in c. laudabilem. n. 1. & c. Procedunt hæc, nisi uterque fateatur impotentiam, Gl. in c. laudabilem. v. uterque. Abb. ibid. in fine. Mascard. de prob. tom. 1. concl. 311. v. coitus. n. 4. Gutt. n. 20. Ponc. cit. c. 66. n. 4. Castrop. l. c. §. 9. n. 9. Sanch. L. 7. d. 108. n. 5. citatis aliis contra Sylv. Angel. Rosell. & alios docentes, in eo casu non requiritur triennium, sed aliud tempus arbitratium duorum vel trium mensium, vel ad summum unius anni, quo elapso, & accedente juramento conjugum, & septimæ manus propinquorum absque omni alia diligentia matrimonium dissolvendum. Verùm ratio in contrarium est; quòd præterquam ex Confessione utriusque conjugis, etiam aliàs fide dignorum adhuc constare non possit, num impotentia naturalis & perpetua, an verò accidentalis & temporanea; adeoque ad hoc, ut melius veritas appareat, expectari debet per triennium, Sanch. d. 108. n. 5. & ma-

riti & uxoris asserentium impedimentum Confessione non statim contra valorem matrimonii; cum hujus dissolutio non dependeat ex voluntate contrahentium) etsi ei stetur, dum confitentur pro valore matrimonii sui, juxta c. 2. de clandest. despons. Sed alia probatio requiritur, ut separatio fieri possit. Alex. in c. 1. h. r. n. 3. Pirh. n. 14. Ad hæc, ut Castrop. si dum unus conjugum asserit, & alter negat impotentiam, assignatur triennium, id potius assignari debet, dum uterque confitentur; cum hic casus graviore periculo deceptionis sit expositus, timentique possit utriusque conjugis collusio ob voluntatem à conjugio recedendi. Quòd si verò elapso triennio adhuc veritas cognosci non potuerit, regulariter standum pro matrimonio, utpote cujus causa est favorabilis, & pro quo est possessio. Sanch. d. 109. n. 15. Alex. in c. laud. n. 17. Castrop. n. 7. ubi etiam ex Sanch. & Mascard. de prob. concl. 312. n. 29. procederet id efficacius, dum mulier dicit se à viro cognitam; eò quòd tunc ei potius credendum; quia non præsumitur velle habitare cum impotente. Si verò id neget, opus est inspectione. Sanch. l. c. n. 6. Gutt. c. 120. n. 21. Castrop. n. 7. & licet hæc probatio permittenda non sit, dum alia haberi potest. At alii deficientibus permitti debet, & ratione necessitatis honestatur, licet etiam deceptioni obnoxia; id enim solum probat, non esse probationem concludentem, non tamen probat non esse verisimilem, & satis probabilem. Exacto autem experientiæ triennio, conjuges quovis tempore reclamare contra impotentiam alterius possunt, & matrimonium dissolvi, si vel ambo fateantur impotentiam, vel adsint probationes moraliter evidentes. Krimer, de matr. n. 1354. juxta c. fin. h. r. ubi post octo annos muliere reclamante, & viro consentiente se respectu illius impotentem, postquam idem juramento confirmarunt, & post inspectionem matronæ fide dignæ de hoc justificatæ, id deciditur.

3. Resp. tertio: Triennium hoc continuum esse debet, juxta quod dicitur c. fin. h. r. ubi: *Intra predictos octo annos continuum triennium in simul habitasse.* Et si interpolatum fuit, supplendum est. Jo-And. in cit. c. fin. n. 9. Mascard. de prob. concl. 889. n. 8. Sanch. L. 7. d. 111. n. 5. Gutt. c. 121. n. 8. Castrop. §. 10. n. 5. Continuatio autem hæc, cum non requiratur, ut sit mathematica, sed sufficiat, ut sit moralis & civilis, non censetur interpolata, ita ut suppletione egeat, quòd conjuges uno alterove mense ob negotia occurrentia, & hinc ortam absentiam separarim vixerint. Ita probabilis Masc. cit. n. 8. & 9. Sanch. à n. 3. Gutt. n. 7. & 8. Ponc. L. 7. c. 66. in fin. Castrop. l. c. contra Henric. l. 12. c. 7. n. 2. Sylv. & alios, censentes non nimis eam interpolari, si maxima parte anni cohabitent. exemplo scholarium, qui, si majore parte anni commorentur in universitatibus, censentur commorati toto anno. Item contra alios nimis strictè censentes, si etiam paucis diebus separati vixerint, interpolari dictam continuationem

4. Resp. quarto: Non tantùm, dum impotentia creditur esse ex maleficio ut Euch. l. §. inst. maj. rit. 12. n. 267. Anchar. in c. fin. h. r. n. 9. neque solum in impedimento frigiditatis, ut Brunel. de sponsal. concl. 18. declarat. 4. n. 10. & 14. Henric. & c. Sed undecunque oriatur impotentia, quamvis maximè, dum ea oritur ex frigiditate, computandum triennium à die copulæ intentatæ; non obstante, quòd textus cit. c. fin. dicat: à tempore celebrati conjugii cohabitent per triennium & c. supplendum enim & addendum: *Et copulæ intentatæ*; cum triennium concedatur ad explorandam impotentiam, quæ aliter explorari nequit.

nequit, Pith. n. 26. in fin. quia verò præsumitur vehementer conjuges vacasse copulæ die, quo sibi cohabitavit lecto, ab eo die cohabitationis computandum dictum triennium, volunt Castrop. n. 3. Sanch. L. 7. d. 110. n. 4. & 5. Gutt. n. 3. cum Abb. in d. c. fin. Et hæc quidem spectato juris rigore; nam spectatâ consuetudine, styloque Curia Romanæ triennium illud computandum à decreto Judicis, tradunt Ponc. Castrop. ll. cit. & apud hunc Riccius in pr. decis. 239. n. 1. Farinac. vol. 1. consil. decis. 27. & 277. qui etiam testatur sic sæpe tenuisse rotam. Quod si ante decretum illud Judicis jam præcessit triennalis cohabitatio, arbitrio Judicis relinqui abbreviationem triennii justis ex causis, tradunt AA. iidem.

Quæst. 253. An & quale juramentum requiratur ultra triennium.

Resp. Ultra triennium reperitur juramentum utriusque conjugum fatentium impotentiam, & jurare debet vir se bona fide & absque dolo copulam intentasse, nec consummare potuisse; mulier verò jurare debet, per se non stetit, quin copula consummaretur. Insuper accedere debent septem propinqui, vel his deficientibus septem vicini bonæ famæ. c. laudabilem. ex his quoque deficientibus alii testes omni exceptione majores, ut Sanch. d. 108. n. 13. Gutt. c. 130. n. 11. Castrop. n. 11. quin & si tot testes haberi nequeunt sufficere pauciores arbitrio Judicis, ut Sanch. d. 108. n. 12. Masc. concl. 889. n. 9. Castrop. l. c. Porro hoc juramentum spectato jure communi. c. laudabilem, fieri debere tædis Evangelicis, consuetudine verò præscriptum esse, ut fiat super cruce, ait Castrop. l. c. Sanch. n. 14. Gutt. n. 12. Esse autem dictum juramentum ita necessarium, ut eo deficienti sententia lata pro dissolutione matrimonii sit nulla, tradunt Sanch. n. 6. Ponc. n. 5. Gutt. n. 9. Arg. c. laudabilem. de cetero præter juramentum opus non esse inspectione, dum uterque conjugum fatetur impotentiam, tradunt iidem; cum ea diligentia in hoc casu non requiratur, cit. c. laudabilem.

Quæst. 254. Matrona facturæ inspectio nem quot & quales esse debeant.

1. Resp. ad primum: Matronas depositaras de virginitate aut etiam de impedimento arctitudinis sufficit esse tres vel duas; cum sine expresso textu vel fundamento recedendum non sit à communi regula: In ore duorum vel trium testium stat omne verbum; c. in omni negotio. de testib. Castrop. §. 10. n. 7. Quin etiam Masc. concl. 1174. n. 21. putat, si in oppido sit una matrona tantum, & hæc satis perita, sufficere ejus testimonium. Quod ipsum probabile reputat Sanch. L. 7. d. 113. n. 17. Nec obstat c. proposuisti. de prob. ubi dicitur: Juramento puellæ testimonio septemillarum mulierum esse potius fidem adhibendam. Nam ibi narratur factum, non autem dicitur necessarium id esse ad attestationem. Castrop. cit. n. 7.

2. Resp. ad secundum: Cum testimonio tali subesse possit deceptio, dum ut D. August. L. 1. de civit. Dei. c. 18. D. Ambros. L. 6. epist. ad Synes. Episc. Veron. Fornicæ corruptæ sæpe se virgines fingant, & fingere possint, debent esse matronæ illæ istiusmodi rerum peritæ, testarique debent juxta artis propriæ peritiam, hoc est, quantum ex propria arte & notitia conjicere possunt esse virginem, aut non habere arctitudinis impedimentum. Item debent esse honestæ, providæ, & prudentes, prout constant ex c. fraternit. c. fin. h. r. Porro ut legitime

testari queant, debent illas non tantum inspicere, sed & contrectare manibus virginem, ait Castrop. n. 8. Arg. c. penult. de prob. ubi: Sæpe manus fallitur, & oculus obstetricum. quin & præter has diligentias alias facere posse Judicem, dum hæc ei visæ non sufficientes, v. g. posse vocare medicos; ut & eorum testimonio constet de impedimento arctitudinis; cum in re tam gravi, qualis est dissolutio matrimonii, & digressio ad aliud, nulla diligentia superflua censenda sit, cum Sanch. l. c. n. 28. notat Castrop. n. 8.

Quæst. 255. An & qualiter conjux propria auctoritate recedens ob impotentiam sit restituenda.

Resp. Restituendam esse, nisi in continente probationes certas & evidentes afferat impotentia, quibus, non restitutio, sed matrimonii irriti declaratio facienda. Seclusa verò evidente probatione, recedens est restituendus, antequam quicquam de valore matrimonii audiat aut decidatur; & quidem non tantum ad mutuam cohabitationem, ut vult Sanch. d. 112. n. 8. sed & ut copulæ valent, ut vult Castrop. §. 11. n. 2. Arg. c. ex parte. de rest. spol. eò quod conjuges vi matrimonii contracti possideant jus ad invicem, ad cohabitationem, mutuum obsequiorum præstationem & debiti petiti redditionem, quo jure alterum spolians ante omnia cogendus sit spoliato restitutionem præstare. Limitatur responsio, ita ut si elapso termino ob impotentiam alterius recedat conjux, non statim sit restituendus, sed admittenda prius ejus de impotentia exceptio. Sanch. d. 112. n. 12. Castrop. n. 3. Quod si verò recedat ante triennium experientia, fortius procedat responsio, & nullius momenti sit allegatio impotentia; iidem AA. ll. cit.

Quæst. 256. An & in quibus casibus dissoluto matrimonio ob impotentiam restituendi sint sibi conjuges.

1. Resp. Separatus ob frigiditatem, si de facto aliud matrimonium inire, statim separandus, utpote jam judicatus incapax ad contrahendum matrimonium. Si verò secundum matrimonium consummavit, aut aliam familiam fornicariè cognovit, restituendus est priori conjugii viventi; quia jam constat falsò impotentiam allegasse. Quin & defuncta jam priore conjugio, ab illis secundis nuptiis separandus est; quia nisi potentem se probaverit, & Ecclesiam deceptam, stat contra illum præsumptio impotentia, adeoque incapacitatis contrahendi matrimonii. Ita ferè Castrop. tr. 28. d. 4. p. 14. §. 12. n. 1. citatis Sanch. L. 7. d. 99. à n. 4. Gutt. c. 115. à n. 1. Ponc. L. 7. c. 64.

2. Resp. secundò: Fœmina separata ab arctitudinem absolutam, seu respectu cujuslibet viri, si ineat aliud matrimonium, restituenda priori viro. Si verò separata ob arctitudinem respectivam, seu respectu prioris viri (uti regulariter contingit) non statim separanda à secundo viro & priori reddenda (et si non levis adsit præsumptio nullitatis secundi conjugii) sed examinandum, an secundus vir sit priori omnino similis, Sanch. n. 15. Gutt. n. 4. Castrop. n. 2.

3. Resp. tertio: Dissoluto matrimonio ob impotentiam à maleficio provenientem elapso triennio experientia aliisque probationibus à jure requisitis adhibitis, nulla facienda restitutio, dum maleficus aliud matrimonium inire, illudque consummavit; cum satis commune sit aliquem esse maleficium respectu unius, & non respectu alterius. Castrop. n. 3. dicens sic videri decisum. c. fin. 33. q. 1. & apud hunc Sanch. d. 65. n. 6. referens alios.

4. Resp